

YENİDEN ÜRETİLEN TARİH VE VEKÂLET CİHATÇILARI:

HAŞHAŞİLERDEN İŞİD'E

Prof. Dr. Altan ÇETİN

Hasan Sabbah, İslam Dünyası'nın orta yerinde Selçukluların Şii Dünya ile karşılaşmalarının bir yan üretimi olarak ortaya çıkmıştı. Selçukluların Büveyhiler ve Fatimilere karşı verdiği mücadelede Fatimi Mısır'dan da beslenmiş İran'da yeşermiş bir hareketti Haşhaşilik. Hasan Sabbah cennet vaad eden bir terör ustasıydı. Bu bakımdan günümüzde İŞİD'i düşünürken Hariciliğin Vahhabilik çehresine bürünen Selefi yaklaşımı yine başka bahçelerde varyant taşeronlar ürettiği fikrini getiriyor akla.

Selçuklu dünyasının ortasında ideolojik bir kaleye sığınmış olan Şii-Rafizi yapısı ve bugün kendi ideolojik surlarında beslenen Selefi rengine bürünmüş İŞİD yapısı. Bu bakımdan İslam tarihinin bu yeniden üretilebilen şiddet ve terör odaklı alt yapısı el-Kaide'nin dönüşen metamorfoz görüntüsü olan İŞİD ile dün Haşhaşilerin yürüttüğü tarz;*istikrarsızlaştırarak vekalet savaşlarına zemin hazırlayan* yapısı bugün başka görüntülerle devam etmekte.İŞİD bu bakımdan ortaya çıkaran sebepler noktasında Haşhaşilerin zemininde ortaya çıkan bir özellik gösteriyor.

Din Ortadoğu'nun tarihi vazgeçilmezi. Dine bağlı gelişen medeniyet kadar ona bağlı gelişen anomaliler de bu bölgenin tarihi kaderinin bir parçasıdır. Şia'nın Selçuklularla Fatimi çehresi ile yaşadığı gerilim Osmanlı-Safevi gerilimi olarak sürmüştür. Hariciler bölgenin diğer bir tarihi damarıdır. Bu damarda kendi kültürel sürecinde hep yeni sürgüler verme potansiyeli taşır. İşte Haşhaşiler Şia Nizariİsmaili varyantı olarak ortaya çıkarken bugün Hariciliğin varyantları bölgede yine silaha dayalı vekalet mücadelesini cihat kavramının yapı sökümü ile oluşmuş bir çerçevede sürdürmektedir. Bu bakımdan İŞİD düşünülürken bu tarihi tevafuklar gözden kaçırılmamalıdır.

Melikşah dönemi sonrası oluşan kaosun var ettiği bir zeminde gelişen Haşhaşiler toplumsal desteklerini İran'ın kadim yapılarından beslenen ve Şia ile kendini ifade eden insan unsuruna dayanarak yaptılar. HaşhaşilerininkişafındaMelikşah'ın ölümünden sonra Selçuklularda yaşanan taht kavgaları ve halifeliğin çaresizliği etkili olmuştur. Haşhaşiler Selçukluların taht mücadelelerinden yararlanmaya çalışıyor ve bu yolla genişlemek istiyorlardı. Muhammed Tapar'laBekyaruk arasındaki mücadeledeBerkyaruk'unkuvvetleri arasında 5000 Haşhaşi vardı. Suriye'deki Haşhaşilerin en büyük destekçisi ise Selçuklu Halep hâkimi Rıdvan'dı. Onları kendi vekalet savaşlarında kullanıyordu.Kurdukları hücre yapılı kale odaklı bölge hâkimiyetikurarak şehirlerin etrafında bir hâkimiyet stratejisi yürüten Haşhaşilerin yayılma politikası bugün bölgemizde şehirler ele geçirerek yayılan İŞİD'i yapılanmasından çok farklı değildi. Dini görünümlü siyasi taşeron vekâlet savaşçıları. Bu bakımdan İŞİD el-Kaide'nin mevzi saldırılar yerine bölgesel hareketler ile kendisini

yerleştirme stratejisi içinde hareket eden bir hareket olarak dikkat çekiyor. Haşhaşiler ve IŞİDKaos içinde kalan bir coğrafyada ortaya çıkmış varyantlardır.

Din odaklı cennet vaad eden bir ideoloji, siyasi amaçlara yönelmiş bir saha hâkimiyeti stratejisi ve vekâlet savaşları için uygun zeminde gelişen yapıları ile Haşhaşiler ve IŞİD coğrafyamızın siyasi ve kültürel yapısında dikkat çeken yapılardır. İran ve Suriye’de ciddi manada Haçlı Savaşları’nın da oluşturduğu zeminden yararlanan Haşhaşiler siyasi ve askeri mekân elde etme şansı bulurken ABD’nin Irak işgali sonrasında el-Kaide’nin dönüşen bir varyantı olarak Suriye’de Arap Baharı! Olaylarının geliştirici zemininde yükselen IŞİD bugün var olan Maliki politikalarından yararlanarak gelişmektedir.

Haşhaşiler kaleler çevresinde ve suikastler yoluyla korku ve tedhiş ile sağlamaya çalıştığı üstünlüğünü IŞİD bombalı arabalar ve şehir hâkimiyeti görüntüsü altında yürütmektedir. Hasan Sabbah sonrası dönemlerde kendi içinde dönüşümler yaşayan Haşhaşilik yani Nizariİsmaililiği gibi IŞİD de Üsame b. Ladin sonrasında el-Kaidenin geçirdiği dönüşümler benzeri strateji ve hareket değişimleriyle dikkat çeker. Burada dikkat çeken diğer bir husus ise insanların gönüllü olarak bu şiddet ve suikast eylemlerine dini bir vecd ile katılmalarının sağlanıyor olmasıdır.

Toprak Ortaçağların en büyük güç ve zenginlik kaynağı idi. Din ise hayatın temel kurucu unsuru. Zaman ilerledikçe bunların yerini modern zamanın unsurları almaya başladı. Petrol bunun en başta gelenlerinden birisi oldu. Bugün IŞİD’inhakimiyet peşinde olduğu bölgelere bakılırsa Sünni halk kitlelerinin bulunduğu ve lakin petrolün mebzul olduğu yerler Suriye ve Irak’taki ana alanlarıdır. Haşhaşiler de kaleleri vasıtasıyla önemli ve müstahkem bölgelerde yerleşip buradan mücadelelerini sürdürmek yolunda çalışmışlar idi. Zaman içerisinde zenginlik ve gücün parametreleri değişse de bölgemizde din odaklı güç mücadeleleri hiç bitmedi.

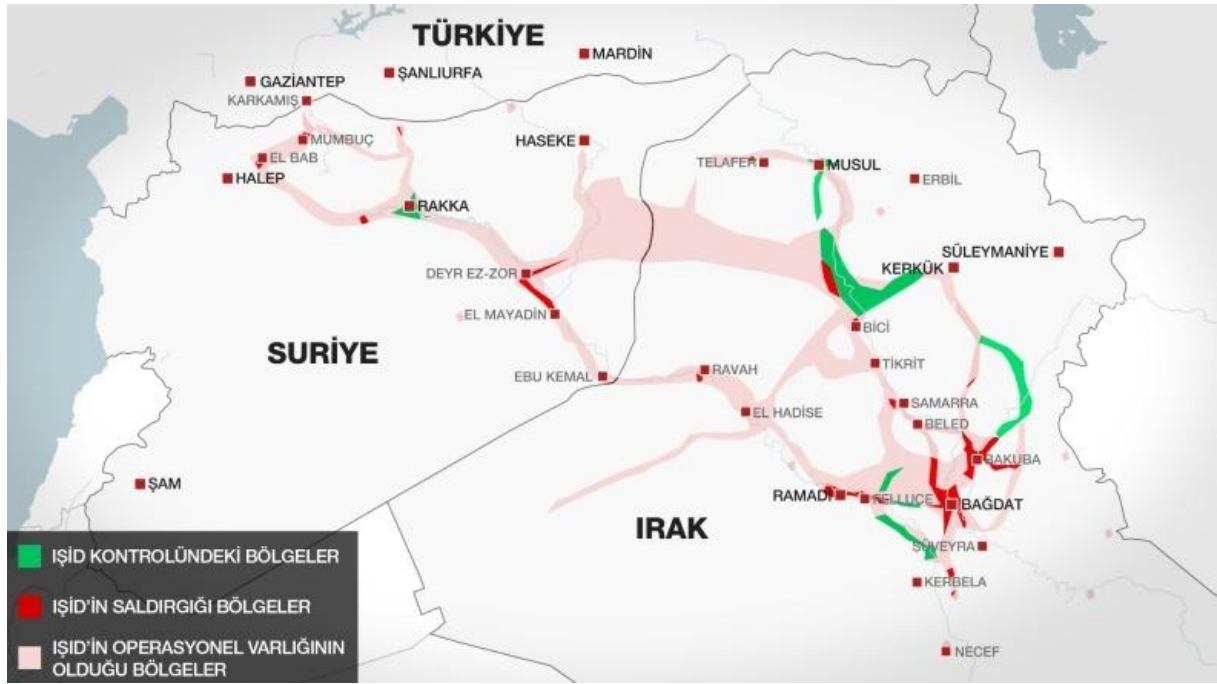
Ortadoğu’nun yeni dönem işgal ve vekâlet savaşları Osmanlı’nın yıkılışından sonra bölgenin 1916 Sykes-Picot antlaşmasındaki ayrıştırma ve kalemle çizilen sınırların içerisinde bölge kaostan kaosa koşmaya devam etti. SykesPicot paylaşım planının haritası bugün Şii Hilali olarak adlandırılan ve IŞİD’in hareket alanı olarak görülen bölgeyle kabaca karşılaştırıldığında dikkat çekici örtüşmeler görülmektedir. Haşhaşilerin İran ve Suriye üzerinde Haçlı saldırıları ile sarsılan bölgede yürüttüğü savaş bugün başka görünümlü oluşumlarla devam etmektedir. Manzarada eksik olan tek şey Selçuklu ve Osmanlı çizgisinde dengelere müdahale gücü olan bir yapının yokluğudur. Haşhaşiler, 1113’de Mevdud b. Altuntegin’işehid ettiklerinde bir rivayete göre Kudüs kralı Tuğtekin’e yolladığı mektupta şu tarihi sözleri eder. “İslam’ın direği (yani Mevdud) bir bayram günü, hem de Allah’ın evinde öldüren bir millet, elbette Allah tarafından imha edilmeye layıktır.” der.

<http://www.maozisrael.org/site/News2?page=NewsArticle&id=9562> (17.06.2014)

<http://www.turksolu.com.tr/346/firat346.htm> (17.06.2014)

<http://www.internethaber.com/isidin-ısgal-haritasi-tek-tek-aldilar-683950h.htm> (17.06.2014)

Haritalardan da görüleceği üzere bölgede yaşanan dizayn geçmiş siyasi aklın malum manevraları ile devam ediyor. Durumun değiştiğini düşünmek naiflik olacaktır.

Neden?

Yüzyıl önceki düzeni kuranlar hala dünyanın ilk onu içindeler ve onların yerel uzantıları hala bu gücün etkisiyle hareket etmekte. İsrail varlığı bu durumu daha da güçlendirici bir aktör olarak sahada bulunmaya devam ediyor. Suriye'deki boşluk ve Irak'taki mezhepçi siyasetin var ettiği zeminde gelişen vekâletçihatçıları imamesi kopmuş bir medeniyetin ve coğrafyanın tarihin dışına itilmiş yazgısının sadece seyircisi olmaya devam etmesi gerçeği ile birleşerek tarih makus yönü ile yeninden üretilmeye devam ediyor. Kendi medeniyet manasında bigane yığınlar üretilmiş cennetlerde tarihin dışında yaşatılmaya ve tükenmeye mahkum durumdadır. Var etmeye değil yok ederek hükmetmeye odaklı bir zihinle coğrafya kaostan kaosa sürükleniyor.